КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет

Кафедра археології та музеєзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана з науково-педагогічної та навчальної роботи
_____
«12» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Комеморативні практики: археологічний аспект
для студентів

галузь знань	**03 Гуманітарні науки**
спеціальність	**032 Історія та археологія**
освітній рівень	**другий (магістерський)**
освітня програма	**Американістика та європейські студії**
вид дисципліни	**вибіркова**

Форма навчання	**Денна**
Навчальний рік	**2021/2022**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**3**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**Українська**
Форма заключного контролю	**Залік**

Викладачі:

Синиця Євген Валентинович, кандидат історичних наук, доцент кафедри археології та музеєзнавства

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.

(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник:

Синиця Євген Валентинович, кандидат історичних наук, доцент кафедри археології та музеєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри археології та музеєзнавства
_____ (Терпиловський Р. В.)
Протокол № 7 від «24» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету
Протокол від «26» серпня 2021 року, № 7

Голова науково-методичної комісії _____ (Терес Н. В.)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – познайомити студентів із сучасним світовим і вітчизняним досвідом використання нерухомої та рухомої археологічної спадщини давнини, середньовіччя та модерного часу в різних формах комеморативних практик, а також сформувати навички самостійної розробки проектів комеморації, що спираються на археологічне підґрунтя.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають ***знати*** історичну та археологічну періодизації; базовий понятійно-термінологічний апарат, що ними послуговуються сфери історичної пам'яті та, зокрема, сфера комеморації; загальні настанови щодо використання музеєфікованих об'єктів археологічної і архітектурно-археологічної спадщини, історичних ландшафтів, а також рухомих артефактів як елементів інформаційно-просвітницької діяльності.

2. ***Вміти*** самостійно збирати та інтерпретувати інформацію про історичні процеси та події, а також відображення зазначених процесів в археологічних матеріалах; користуватися сучасними цифровими інструментами для пошуку, збереження та реферування такої інформації.

3. ***Володіти елементарними навичками*** критичного аналізу історіографії, критики джерел та історичних реконструкцій на підставі археологічних матеріалів.

3. Анотація навчальної дисципліни: саме явище комеморативних практик як специфічної форми закріплення історичної пам'яті є порівняно недавнім для вітчизняного інформаційного простору. При цьому такі практики здебільшого асоціюються з комеморацією подій та процесів порівняно недавнього минулого. Однак в світовому досвіді апеляція до феноменів модерного часу, середньовіччя і навіть давнини як об'єктів комеморативних практик є доволі поширеним явищем. При цьому незамінним елементом таких комеморацій виступають музеєфіковані археологічні та архітектурно-археологічні пам'ятки, що використовуються не лише як своєрідна інфраструктура для комеморативних заходів. Використовується в комеморативних цілях не лише нерухомі об'єкти археологічної спадщини, а й рухомі артефакти. Разом з цим, особливий статус археологічної спадщини, потребує специфічних підходів до використання її об'єктів в контексті сучасних суспільних потреб. Тому значна увага приділена пам'яткоохоронним настановам, що мають бути враховані за використання археологічних об'єктів у комеморації, та способам валоризації археологічних об'єктів, що враховують ці настанови.

4. Завдання (навчальні цілі): сформувати в студентів цілісне уявлення про потенціал археологічної спадщини як елементу комеморації щодо подій та процесів давнини, середньовіччя та модерного часу. В результаті вивчення курсу студенти повинні ***засвоїти*** основні сучасні підходи до використання археологічної спадщини в комеморативних практиках; ***вміти*** самостійно визначати археологічні об'єкти та артефакти, що придатні для використання у комеморативних практиках; набути здатності ***аналізувати*** соціальні запити щодо політики історичної пам'яті та самостійно формувати моделі використання археологічної спадщини в комеморативних практиках, у відповідності до цих соціальних запитів.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність працювати автономно.

ЗК 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 06. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.
ФК 02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.
ФК 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.
ФК 09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.
ФК 11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії та археології.
ФК 12. Здатність до науково-фондової роботи, польових описів, комплектування, обліку, обробки і класифікації, реконструкції, забезпечення збереження археологічних зібрань.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		**Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	**Результат навчання**			
1.1.	*Знати* основний термінологічно-понятійний апарат щодо сучасних комеморативних практик.	Лекція, самостійна робота	Модульне есе 1	*7%*
1.2.	*Знати* обмеження, що накладають пам'яткоохоронні вимоги на використання об'єктів археологічної спадщини.	Лекція, самостійна робота	Модульне есе 1	*8%*
1.3.	*Знати* основні критерії відбору елементів археологічної спадщини для комеморації.	Лекція, самостійна робота	Модульне есе 2	*7%*
1.4.	*Знати* основні моделі використання археологічної спадщини в сучасних комеморативних практиках.	Лекція, самостійна робота	Модульне есе 2	*8%*
2.1.	*Вміти* самостійно добирати писемні та археологічні джерела, необхідні для розкриття певної проблеми.	Семінар	Усне опитування	*10%*
2.2.	*Вміти* співвідносити інформацію писемних джерел з археологічною картиною певного регіону на певний хронологічний відтинок.	Семінар	Усне опитування	*10%*
2.3.	*Вміти* інтерпретувати археологічні матеріали як відображення економічних та соціальних процесів.	Семінар	Усне опитування	*10%*
2.4.	*Вміти* визначати фактори, що сприятимуть валорізації археологічної спадщини.	Семінар	Усне опитування	*10%*
2.5.	*Вміти* презентувати археологічну спадщину в контексті комеморативних практик.	Семінар	Усне опитування	*10%*
2.6.	*Вміти* створювати концепції використання археологічної спадщини в різних формах комеморації.	Лекція, самостійна робота	Залік	*10%*
2.7.	*Вміти* самостійно розробляти моделі використання археологічної спадщини в контексті сталого розвитку територій.	Лекція, самостійна робота	Залік	*10%*

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Письмова робота з тем ЗМ1 (есе): РН 1.1, 1.2 – 15 балів/8 балів.*

2. Письмова робота з тем ЗМ2 (есе): РН 1.3, 1.4 – 15 балів/8 балів.

3. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 2.1,2.2 – 20 балів/12 балів.

4. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2: РН 2.3-2.5 – 30 балів/20 балів.

* Максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання – залік.

Оцінюються такі результати навчання студента:

вміння самостійно визначати джерельну базу, методи дослідження та теоретичні моделі для включення певних елементів культурної спадщини у сучасні комеморативні практики, а також визначати найбільш дієві форми залучення археологічної спадщини до комеморативних практик.

Мінімальний пороговий рівень залікової оцінки, за якої залік вважається складеним – 12 балів.

Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше, ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до заліку 48 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання під час модульного контролю (за виконання індивідуального завдання у формі есе на теми змістовного модулю), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (заліку), а саме: за виконання залікового есе до курсу в цілому.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-3, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 4-6.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (усне опитування, підсумкові есе до кожного з модулів) і підсумкове оцінювання (залік у формі залікового есе).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 80 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 20 балів).

<table>
<tr><td colspan="2">Змістовий модуль 1
Археологічна спадщина як інструмент комеморації: теоретичні аспекти.</td><td colspan="2">Змістовий модуль 2
Археологічна спадщина як інструмент комеморації: практичні аспекти.</td><td>Залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">35 заліковий бал (максимум)</td><td colspan="2">45 залікових балів (максимум)</td><td rowspan="3">20 балів (максимум)</td></tr>
<tr><td>Семінарські</td><td>Модульний контроль</td><td>Семінарські</td><td>Модульний контроль</td></tr>
<tr><td>20 (максимум)</td><td>15 (максимум)</td><td>30 (максимум)</td><td>15 (максимум)</td></tr>
</table>

Упродовж семестру оцінюється робота студента ***під час кожного семінару*** (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 10 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1-3 бали;
- логіка викладення 1-2 бали;
- використання основної і додаткової літератури 1-2 бали;
- самостійність аналітичних побудов та висновків 1-3 бали.

Протягом Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 в межах самостійної роботи студент як індивідуальне творче завдання готує есе в рамках тематики певного Змістовного модулю, узгодивши тему есе із викладачем. В останній тиждень Змістовного модулю це есе має бути складене, оцінка за нього (максимум 15 балів) є оцінкою за модульний контроль. Пропонована форма модульного контролю покликана не лише здійснити поточний контроль знань, а й підготувати студента до виконання завдання підсумкового контролю.

Критерії оцінки модульного есе:

- глибоке розкриття теми із елементами самостійного аналізу джерел 12-15 балів;
- неповне розкриття теми 8-11 балів;
- робота має суто компілятивний характер 4-7 балів;
- розкритий лише окремий аспект теми 1-3 бали.

У випадку невчасності складання модульного есе студентом з поважних причин, відпрацювання модульного контролю здійснюється у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Підсумковий контроль (залік) здійснюється письмово у формі есе на задану тему, що передбачає самостійну розробку студентом моделі залучення певних нерухомих археологічних пам'яток та/або рухомих артефактів до конкретного комеморативного проекту.

Критеріями оцінювання залікового есе є:

- глибоке розкриття теми із елементами самостійного аналізу джерел 15-20 балів;
- неповне розкриття теми 10-14 балів;
- робота має суто компілятивний характер 5-10 балів;
- розкритий лише окремий аспект теми 1-4 бали.

Умовою допуску до заліку є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних есе. **Рекомендований мінімум** для допуску до заліку – 48 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	15	25	20	60
Максимум	**35**	**45**	**20**	**100**

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Незараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінарські	самостійна робота
ЗМ 1. **Археологічна спадщина як інструмент комеморації: теоретичні аспекти.**				
1.	**Тема 1.** Вступ до курсу. Потенціал археологічної спадщини як інструменту комеморативних практик.	2	-	8
2.	**Тема 2.** Археологічні пам'ятки на тлі історичного ландшафту: пам'яткоохоронний аспект музеєфікації та використання.	4	2	6
3.	**Тема 3.** Археологічна спадщина в сучасному соціокультурному середовищі: питання валоризації.	4	2	6
5.	*Есе з тем ЗМ1*	-	-	10
	ЗМ 2. **Археологічна спадщина як інструмент комеморації: практичні аспекти.**			
6.	**Тема 4.** Нерухомі та рухомі артефакти як історичні реліквії.	2	2	6
7.	**Тема 5.** Експериментальна археологія як інструмент комеморації.	4	2	8
8.	**Тема 6.** Living history як засіб комеморативних практик.	4	2	6
10.	*Есе з тем ЗМ2*	-	-	10
	ВСЬОГО	**20**	**10**	**60**

Загальний обсяг ***90*** *год.*, в тому числі:
Лекцій – ***20*** *год.*
Семінарські – ***10*** *год.*
Самостійна робота – ***60*** *год.*

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини». http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14.
2. Закон України «Про охорону археологічної спадщини». http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1626-15.
3. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. – К.: Істина, 2002.
4. Основи пам'яткознавства. – К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2017.
5. Словник-довідник з археології. – К.: Наукова Думка, 1996.
6. Nationalism, Politics, and the Practice of Archaeology /ed. Philip L. Kohl & Clare Fawcett. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
7. Tarlow, Sarah. Bereavement and Commemoration: An Archaeology of Mortality. – Hoboken: Wiley-Blackwell, 1999.

Додаткові:

1. Збірник нормативно-правових актів сфери охорони культурної спадщини. – Чернігів: ВАТ РВК «Деснянська правда», 2011.
2. Коннертон Пол. Як суспільства пам'ятають. – К.: Ніка-Центр, 2004.
3. Нагорна Л. П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012.
4. Рюзен Йорн. Нові шляхи історичного мислення. – Л.: Літопис, 2010.
5. Тронько П. Т., Войналович В. А. Увічнена історія України. – Київ: Наукова думка, 1992.
6. Kohl Philip, Kozelsky Mara, Ben-Yehuda Nachman. Selective Remembrances: Archaeology in the Construction, Commemoration, and Consecration of National Pasts. – Chicago: University of Chicago Press. 2007.